

Kadernota 2021

Algemene beschouwingen

We leven in een bijzondere tijd.

Een tijd waarin duidelijk wordt hoe kwetsbaar we als mens zijn.

Een tijd waarin duidelijk wordt hoe kwetsbaar onze economie is.

Een tijd van grote onzekerheid.

Houd ik mijn baan nog?

Hoe komt het met mijn bedrijf?

Welke keuzes maak ik?

Ook Fryslân ontkomt niet aan de gevolgen van de corona crisis. 83.000 banen zijn onzeker, omdat deze mensen werken in de zogenaamde kwetsbare beroepen. Recreatie en toerisme is een belangrijke sector in onze provincie. Daar staan veel bedrijven onder druk. En daarmee ook banen. De werkloosheid in Nederland gaat verdubbelen. In Fryslân zien we vaak wat sterkere afwijkingen ten opzicht van landelijk. En dat baart ons zorgen.

De afgelopen maanden hebben we gezien dat de landelijke overheid vele miljarden vrij heeft gespeeld voor de gevolgen van de crisis. Vele ondernemers hebben gebruik gemaakt van de NOW regeling, de Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid. Er is ruim uitstel van betaling van belastingen toegekend. Ondernemers kunnen lenen onder gunstige voorwaarden (BMKB-C regeling). Allemaal maatregelen die bedrijven moeten helpen om door deze crisis te komen. Laten we hopen dat veel banen behouden zullen blijven. We moeten echter ook reëel zijn dat de werkloosheid zal stijgen en dat mensen hun baan zullen verliezen. Geen gemakkelijke boodschap.

Samen de schouders er onder. Samen optrekken ten tijde van strijd. Want dat kenmerkt ook de Friezen. Doorzetten in moeilijke tijden. Ondanks dat we veel thuis werken. Dat gewone dingen even niet meer zo gewoon blijken te zijn. En toch.... doorzetten. Dat is wat we om ons heen zien. Ongelooflijk veel creativiteit. Ondernemers die oplossingen zoeken voor hun weg gevallen omzet. Waarom? Omdat ze hun ziel en zaligheid in hun onderneming hebben gestopt. Omdat ze hun mensen aan het werk willen houden.

Gelukkig kunnen onze kinderen weer naar school. Soms met de nodige aanpassingen en beperkingen. Ingekorte lesroosters en veel thuiswerken. De ChristenUnie heeft veel respect voor ouders die opeens thuis werkten en hun kinderen les gaven, omdat ze niet naar school mochten. Dat zal de nodige uitdagingen met zich mee hebben gebracht.

Een bijzondere groep zijn ook onze ouderen. 'Opgesloten' in hun huizen, geen bezoek kunnen en mogen ontvangen. Eenzaamheid ligt op de loer. Kinderen die hun ouders niet mochten bezoeken. Maar ook hier werden we creatief. Een glimp van oma, een lach van je kind. Al was het maar voor het raam van het appartement waar je opa, oma, vader of moeder wonen.

We zien ook dat kerken worstelen met de pandemie. Veel gemeentes zenden hun diensten digitaal uit. We constateren ook dat het onderlinge contact als een gemis wordt ervaren. De dag van het gebed werd als positief ervaren. Samen bidden voor de gezondheid van mensen geeft rust.

Grote dank voor de inzet van ons zorgpersoneel. Wat is er hard gewerkt en veel geïmproviseerd. Lange dagen voor de gezondheid van veel mensen. Ook ons medeleven aan de nabestaanden van mensen die zijn overleden aan de gevolgen van corona. Dank voor al die mensen die zich op de één of andere manier hebben ingezet tijdens de crisis.

We constateren dat veel weer wordt opgestart. Wel in een nieuw normaal. De 1,5 meter samenleving zal nog wel even blijven. Maar toch, we zien om ons heen dat iedereen weer zijn of haar ding doet. Dat geeft ook de veerkracht weer van mensen.

Tenslotte voorzitter,

Een bijzondere tijd vraagt om – soms – bijzondere oplossingen.

En die komen er. En die zijn er.

Of zoals Abraham Lincoln het ooit zei: "The best way to predict your future is to create it."

De afgelopen maanden hebben we daar ook voorbeelden van gezien. Ondernemers worden creatief, creëren hun eigen toekomst. In sommige gevallen geen grote innovaties, maar gebruik maken van de kansen. Kansen ook voor 'nieuwe' werkgelegenheid, nieuwe banen. Laat dat de hoop voor de toekomst zijn. Een toekomst die we, deels, zelf kunnen vormgeven.

Een toekomst die de geschiedenisboeken in zal gaan als de periode na corona, waarin duidelijk werd dat wij, Friezen, hebben laten zien dat we veerkracht hebben.

Zegen voor het college en de organisatie, die de maatregelen vorm moeten gaan geven. Dat het vele werk wat ze verrichten goed in Fryslân zal worden ontvangen.

Kadernota

De ondertiteling van de kadernota is 'Ruimte houden voor na de crisis'. Mooi dat het college die visie houdt.

Een kadernota die niet veel nieuw beleid met zich meebrengt. Een kadernota die wel ingaat op de gevolgen van de corona. Goed om te zien dat daar een zekere mate van realisme in zit. In grote lijnen kunnen wij ons vinden in de drie fasen in de aanpak van de crisis.

De eerste fase, bestrijden, is wat ons betreft gepasseerd. Het Rijk pompt vele miljarden in de BV Nederland. De provincies zijn nu aan zet.

Het herpakken is begonnen. Heeft het college al actie ondernomen? Is al duidelijk welke bedrijven zullen overleven en welke niet? Heeft het college daar zicht op?

Ook kunnen we starten met opbouwen, wat ons betreft. Bedrijven willen perspectief zien. Nieuw verdienvermogen aanwenden.

Actie voorzitter. En dat zien we niet heel expliciet terug in de kadernota. Wat doet het college het komende jaar? Wat is de tijdshorizon? Kan het college aangeven wat al gedaan is?

De vier acties die het college benoemd ondersteunen wij van harte. Maar is € 20 miljoen genoeg? Is het een druppel op de gloeiende plaat? Is er ruimte om meer te doen als blijkt dat meer, financiële, hulp nodig is?

Voorzitter,

Zoals in de commissie al aangegeven zijn we tevreden over het herstelmaatregelenpakket, het brede coronabudget van € 5 miljard. Waar het de ChristenUnie om gaat, en wat wij vinden ontbreken, levert het ons ook behoudt van werkgelegenheid op. Graag zouden wij dat bijvoorbeeld bij de bestuurs-rapportages terugzien. Kan de gedeputeerde hierop een toezegging doen?

Het college stelt voor om de discussie te voeren over de € 15 miljoen bij de tussenbalans (dat is pas volgend jaar bij de kadernota). Is dat niet veel te laat? Kunnen we die discussie niet eerder doen? Bijvoorbeeld bij de begroting?

Samen met de PvdA dienen we een motie in om jongeren te betrekken bij de discussie rondom de besteding van deze € 15 miljoen en een eventueel vervolg. Jongeren willen gehoord worden. Wij gaan uiteindelijk wel beslissen over hun toekomst. Het is goed juist hen te betrekken bij de plannen.

Dan het stikstofdossier. De contouren van het beleid worden steeds duidelijker. Het adviesrapport van Remkes geeft een grotere rol voor provincies.

Is er al iets duidelijk over de gevolgen voor Fryslân? Er is een pot van € 20 miljoen voor onverwachte uitgaven, die nu volledig wordt aangewend voor corona. Wat ons betreft terecht. Ook stikstof zal de

nodige tijd en investeringen kosten. Op welke manier wordt daar rekening mee gehouden in de begroting?

Voorzitter,

Ik sluit af. Wat ons betreft gaan we aan de slag. Aan de slag om een – nieuw – toekomst vorm te geven. Een toekomst met perspectief op het behoud van banen en het creëren van nieuwe. Het is een uitdagende tijd, die, als we willen ondersteunen, geen uitstel meer kan verdragen.

Of zoals een goed Frysk gezegde het verwoord: As 't net kin sa 't it moat, dan moat 't mar sa as 't kin.